

4.1064

III. évfolyam.

1910. szeptember 18.

51. szám.

Jó Szerencsét

Műszaki, Bányászati és Kohászati Heti Szaklap.

Szerkeszti: **Litschauer Lajos,**
kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Telefon:
Selmeczbánya. 4-5. sz.

Megjelenik minden vasárnap. =

Előfizetési ára: egy évre 12 kor.

Az előfizetés megkönnyítésére havi egy

(1) koronás részleteket is elfogadunk. —

A megrendelésre vonatkozó aláírások egy

évre kötelezők.

Jőjjön, győződjék meg, hogy az IRINYI-OLAJFŰTŐ

fűtőképessége, teljesen korom és kokszen-mentes,

szagtalan és tökéletes égetése minden versenyt felülmúl. Mindenféle vas- vagy cserép-kályhába és konyhatűzhelybe a legcsekélyebb átalakítás nélkül, mint valami kis fiók, betolható. A szénfűtésnél sokkal olcsóbb. Legkényelmesebb fűtési mód. Tetszés szerint szabályozható. A gázfűtés összes előnyeit Ár: 30 kor. nyújtja. Saját szabadalmunk és gyártmányunk.

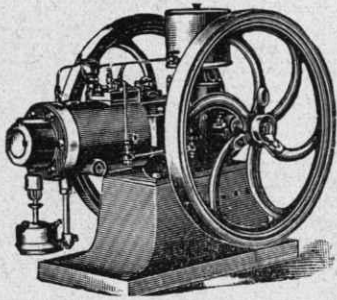
Gőzkazánokhoz, lokomobilokhoz

és mindenféle ipari, gazdasági célra és központi fűtésekhez
:: való Irinyi-olajfűtőkről kívánatra árajánlattal szolgálunk. ::

'IRINYI' Olajfűtő és Lámpa Gyár

Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 45. sz.

Képviselőket és ügynököket országszerte keresünk.

WOHANKA - FÉLE nyersolajmotorok és lokomobilok

Üzemköltségek nagyság szerint $1\frac{1}{2}$ - 2 fillér óránként és lóerőnként.

Nincs robbanó- és tűzveszély!

Minden pénzügyőri ellenőrzés és engedély nélkül.

WOHANKA és TÁRSA Budapest,
V., Váci-körút 76.

MARX ÉS MÉREI

tudományos műszerek gyára

BUDAPEST, VI. KERÜLET, BULCSÚ-UTCZA 7.

GYÁRTANAK: **SAJÁT GYÁRTELEP.**

saját telepükön mindennemű bányászati-műszert, theodolitot, mérőléczeket, mérőszalagot, fesszmérőt, hőmérőt, vízszinmérőt, őrellenőrző órákat.

16 HP.

100 munkás.

Magyarország ezirányu legnagyobb gyára.

Magyar Siemens-Schuckert-Művek BUDAPEST, V. KERÜLET, LIPÓT-KÖRUT 5. SZ.

Készít: teljes erőátviteli és világítási telepeket bányák részére; villamos bányavasútakat, szállítógépeket, szivattyúkat, szellőztetőket, világítóttesteket, közetfúrógépeket és mindennemű különleges bányaberendezéseket.

Bányaaltiszti, bányafelügyelői és térmesteri állásra ajánlhatunk gyakorlati szakembert, aki kisebb bányamérői munkák teljesítésére és térképezésére is alkalmas. Kérdezősködésekre (10 filléres postajegy ellenében) „1601. K” jelige alatti a címet megadja a szerkesztőség. 4-4.

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

III. évfolyam.

51. szám.

1910. szeptember 18.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmezbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K részleteket is elfogadunk. A megrendelésre vonatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: Martin Péter ünneplése. — Nyolczvan év Magyarország bányamívelése technikájának történetéből. — Szemle. Bányamívelés. — Kémlelészet. — Közgazdaság. Piaczi hírek. — Statisztika. — Versenyfárgyalások. — Hírek. Személyi hírek. — Híradások. — Vegyes hírek. — Hírek a külföldről. — Munkásügyek. — Balesetek. — Irodalom. Lapszem'le. — Szerkesztői üzenetek.

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

Martin Péter

a martin-aczélgyártás feltalálójának ünneplése.*

(Folytatás a 958. oldalhoz.)

Martin eljárása abban áll, hogy öntött vasat és aczélhulladékot, vagy vasoxydot és öntött vasat, vagy legtöbbnyire mindkettőt egyszerre, tehát hulladékokkal és vasérczczel (vasoxyd.) olvasztanak össze.

Ezen eljárást Reaumur már 1722-ben jelezte, laboratóriumában végzett kísérletei alapján. Az aczél megömlesztése a Martin-eljárásnál Siemens regeneratív kemenczében történik, melyet ily célra már Fourchambaultban kipróbáltak volt. A folyamat befejező szakában az oxydált vas redukálását mangánnal már 1857-ben J. Marshall Heath ajánlotta a tégelyaczél gyártásban való alkalmazásra és Bessemer is alkalmazta Mushet tanácsára. A Martin-eljárásnak tehát voltaképp nincsen egyetlen mozzanata sem, mely szorosán szerzőjéé lenne és könnyű elgondolnunk, hogy szabadalma érvényét nem volt nehéz megtámadni.

És a Martin-eljárás mégis valóságos találmány, még a törvény betűje szerint is, mert bár ismert részleteljárások kombinálása által, feltétlenül új eredményhez: a kemenczében előállított folytaczélhoz jutott.

Minden igyekezés és fáradozás daczára; előtte 1 kg. folytaczélt sem tudtak lángkemenczében előállítani és most millió tonnaszámra gyártják. E mellett találmánya nagyszerű és fontos. A 2 milliárd frank évi termelés eléggé bizonyítja. De még nehezen megoldható kérdést is

* Lásd Bevue de Métallurgie 7. sz.

oldott meg találmánya! Nem volt épenséggel elegendő elődeinek eredményeit egymás mellé állítani és a hosszú, fáradságos tanulmányaik érett gyümölcsét leszakítani. Saját magának kellett minden erejét megfeszíteni és nagy tudását értékesíteni. Ez utóbbi állítást közelebbről szükséges megvilágítani, mivel nem közvetlenül szembeötlő.

Másfél századon át számos fémkohász foglalkozott azon kérdéssel, mint lehessen Reaumur laboratóriumi eredményeit a gyakorlatban értékesíteni, de mindannyian kudarcot vallottak. Közülök az ismertebbeket említve: Clonet 1798-ban, Hassenfratz 1812-ben, Mushet 1816-ban, Bréaux 1824-ben, Heath 1845-ben, Stirling 1854-ben és Bessemer 1855-ben stb. más után Le Chatelier 1863-ban W. Siemens társaságában Fourchambaultban. Egyiknek sem sikerült soha sem szabványos fémet előállítani és a fűtési berendezés soha sem működött megszakítás nélkül, s nem szolgáltatott folytonos üzemet. E sok jeles mérnök balsikere eléggé bizonyítja a kérdés megoldásának nehézségeit. Martin Péter, az utolsó kísérletező, állhatatosabb és főképp több évi műhelyi gyakorlata miatt, a gyakorlatban jobban képzett elődeinél, végre sikerre tett szert és tényleg átvitte Reaurnak eredményeit, 123 évvel közzététele után. A legyőzendő nehézségek valóban számosak voltak és könnyű azok nyomai után járni, mert az 1865. július 28-án kelt szabadalom kiegészítő szabadalmainak sora megmutatja az utat hozzá.

Martin kezdetben kemény aczél gyártásával elégedett meg, sőt aczélos öntéssel, kevert fémmel, mint ő elnevezte. Próbált lágy vasat is készíteni, de ezt salakosnak találta, hengerlésre alkalmatlannak, semmire se jó! Hosszú hónapokon át szakadatlanul folytatott munkája után végre sikerült neki lágy, kovácsolható aczél, folytonos üzemben előállítani, oly módon, hogy nyers anyagnak a Saint Louis-féle tükörvasat használta. Az 1867. évi kiállításon mutatja be folytonos üzemben gyártott termékeit és ezek a nagy aranyérmét szerzik meg neki.

Eljárása ezzel véglegesen megállapítottnak volt tekinthető és ezzel a vaskohászok közt polgárjogot szerzett. Verdié a Firminy művek részére tárgyalt az eljárás bevezetésének jogáért, a Compagnie de Paris-Lyon Méditerranée jelentékeny sinmegrendelést juttatott neki. Terre Noire 1868-ban alkalmazta az eljárást. De ezen két esztendő alatt menynyi pénzáldozat és menynyi fáradságos munka, míg célhoz ért!

Ma már nem értjük a feltaláló legyőzte nehézségeket, melynek nekünk oly egyszerűnek látszó eljárás keresztülvitelének útjába állottak. Így van ez minden nagy találmánynál. Minden ipari jelenség számos független ismeretlen tényező közreműködésének eredménye, vagyis több független változó ismeretlen függvénye. Számtalan módon kell e változókat kombinálni, míg véletlenül az igazira bukkanunk, de ilyenkor aztán már nem kell találgatnunk, az eredményt ahányszor csak akar-

jük, biztosan megkapjuk. Az első megoldást megelőző nehézségek hamar feledésbe mennek.

Martin találmánya idejében mit sem tudtak az aczél olvadásáról, vasoxydnak a fémfürdőben való oldhatóságáról, a tűzálló anyagok tulajdonságairól, sem a fehér vasak mangántartalmának hatásáról. Mindezen dolgok ismertek ma és a Martin-eljárási folyamat minden szakának magyarázatára képesít, akár csak egy geometriai feladat megoldásáról lenne szó.

Ha gondolatainkat a 45 év előtti állapotok ismeretére kényszerítjük, az akkori viszonyokba helyezkedünk, csak akkor tudjuk a megtett út ma már legyőzött akadályait megismerni és a győzőnek érdemeit igazán méltatni.

Martin Péter ezt nemcsak saját hazája részéről, de az egész világ részéről is megérdemli. Franciaország vasművei szövetkezetének választmánya és a külföld üzemeinek képviselői, midőn a mai estén itt egyesülvén, hazánk szülöttének szolgálatait elismerik és hirdetik, csupán csak igazságot szolgáltatnak neki. E mellett azonban önönmagukat is megtisztelik, az ösztartozás érzésének nyilvánítása által, melyet az ipari verseny legtöbbször igenis megnehezít. Ugyanily érzelmmel egyeítsük W. Siemens nevét, a regeneratív tüzelés feltalálóját Martinéval: Martin-aczél és Siemens-kemencze mindig elválaszthatlan legyen, most és mindenkor.«

Még sok beszéd hangzott el az ünnepi estén, az ország nagyjai, a tudomány oszlopai ajkáról s valamenynyi Martin dicsőségét zengette sok-sok szeretettel, mely a dicséret émelgyőségeinek élet vette. Végül az ünnepelt is felszólalt és igazán megható szerénységgel elhárítván a maga nagy érdemeit, dicsőségében osztozni kíván atyjával, ki vállalatát anyagilag előmozdította és nevelésével képessé tette, hogy útját sikerrel megtehesse. Siemenst, kinek oroszlánrésze van az elért sikerben és a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg munkásairól, művezetőiről, kik munkájában 30 éven át támogatták, névszerint sorolván fel Moreau az aczélkovácsműhely művezetőjét, Derouet öntőmestert, Daugy szerelő művezetőt és Vaudois, az általános osztály művezetőjét.

Hálával emlékszik meg a megjelent külföldi kartársairól és köszönetét küldi az országaikban élő összes bajtársainak, jelesen Németország, Angolország, Belgium, Austria és Magyarországra és örül az első esetnek, melyben a nemzetek egyetértő megállapodásra jutottak és határoztak.

Köszönöm uraim — így fejezi be felszólalását az ünnepelt aggastyán — irántam való jóindulatukat, mely miatt szívem örömtől repdes, ezen szép estét, melyen anynyi kiváló ember adott találkát egymásnak, hogy oly szeretetreméltó és kedves módon e szép emlékplaquettel meg-
leljenek, mely az eljárást és a kemenczét is megörökíti.

Elismerésünk, nagyrabecsülésünk és hálánknak akartunk mi is kifejezést adni, a Martinról való e megemlékezés által. Találmányának jótéteményében mi is részesek vagyunk. Sineink, gépalkatrészeink, aczélöntvényeink, minden vas használati czikkeink Martin-aczélból valók. Most, hogy eleven embernek tudjuk Martint, emberszeretőt, munkásait bécsben tartót, nemcsak tisztelni, de szeretni is tudjuk!

Bermann.

Nyolczvan év Magyarország bányamívelésének és a bányamívelés technikájának történetéből.

Emléklapok I. Ferencz József király életének történetéhez.

Minden jog fenntartva.

(Folytatás a 961. oldalhoz.)

1848. *Alsó Metzenzéf* hámorosai a szabadságharcban jelentős módon vesznek részt. A magyar kormány a hámorokban előbb a honvédelvesség számára, nagyobb menynységben patkót rendel. Később szuronyokat és fegyvercsöveket és készítenek. — *Botesen* a Jakab- és Anna bányatelkeket adományozzák. Miután az Oláhok az előkészítő műveket szétrombolják, a bányamű szünetelni kényszerül. — *Deés*-ről Besztercze felé üzi, Bem, Jablonczki ezredest, december 22-én. — *Irtványos* (Kopanicza) határában kisebb ütközet a Magyarok és a császáriak között. — *Marosújvárott* a sótelep átfúrása megakad. Az oláh munkások Axentye táborába mennek. Nemzetőrséget alakítanak. Az idő válságos. — *Nagyágón* a megindult fejlődést a zavaros idők megakasztják. — *Nagybányán* december 13-án Bém táboroz. — *Oláhláposbányán* a hazafias érzelmű bányahivatal nemzetőrséget szervez; az őrség lándzsákat kap fegyverül. — *Salgótarján* szénbányászataának kezdete. — *Selmeczbányán* főbányagróf Br. Ritterstein Ágoston. — *Ujbányán* a Jacóbi erescen, illetőleg a három »Anton« vágaton az 1828-óta folyamatban levő míveletekkel felhagynak. Görgői hadtestének szállongó csapatai és osztrák hadoszlopok, majd Hurban 50 főnyi tót csapatja, portyáznak a környéken, de a polgárság ösztöndarátása minden bajnak elejét veszi. — *Zagyva* község határában Pusztá Inaszón, Moosbrugger Hyeronimus és Wéber bányagondnok a Mária táróval felnyitják az első széntelepet. A termelés 78500 q. A birtok Br. Prónai Albert tulajdona. A termelt szenet szekereken szállítják Pestre. — *Zalatnán* október 20-án mészárlás; október 22-én 10000 rumán megrohanva a várost, a kincstár pénztárából 13000 drb. aranyat, 20000 drb. ezüst húszast és 6000 ft. értékű bankjegyet elrabol és mindent elpusztítanak.

Ápril. hó 20-án a császári ministerium Bécsbe indítja a magyar bányák termékeit. Kossuth ezeket visszarendeli útjukból.

Első sikerült, habár csak csekély átmérővel bíró, de mégis már

járható mélyfúrások Weszfáliában létesülnek. A fúrás vállalkozói és technikai vezetői: Fleckes F. és Kindermann J. — Teljes méretekkel bíró aknák mélyfúrás útján való előállítását már Combes tervezte, a kivitel dicsősége azonban Kindnek és Chaudraunnak jutott. — Duzzadó talp biztosítására a Dahlbusch bányán, Weszfáliában, a faczövek-boltozást, a rakodókban előnyösen alkalmazzák. Ékeléssel kapcsolt cseglyekaró-munkával Enginben (Basin du Centre) kedvező eredményeket érnek el. — Thomson állítja, hogy Bristolban ő alkalmazta először a differenciál-szivattyúkat. — Zellerfelden és Chlausthalban az ácsolat meggyuladásából eredő bányatüzek, az égés termékeinek a bányák üregeiben való szétterjedése következtében igen nagy szerencsétlenséget okoznak.

1849. Magyarország bányamívelésének ez évi történetéről a rendelkezésünkre állott anyag terjedelmében lapunk ezen évi folyamának 24. számában már beszámoltunk. Hely kiemelése s ismétlések kikerülése végett a jelzett közleményre hivatkozunk.

Salzgitternben és Sperenbergben, Berlin közelében, a merev rudazattal 1846. évben megkezdett mélyfúrásokat 715 illetve 1268 m. mélységekben befejezik. Rost, a Fabian-féle szalajtónak módosított alakjával, amely kioldó szerkezettel van ellátva, szép sikereket ér el. A kötéllel való mélyfúrást módosítják, illetve javítják Kolb, Mahler és Platt, Köbrich és Nitsch. — Newton és Gowan tervei szerint oly közetfúró-gépek készülnek, amelyeknél a fúrólukak kivésésére szabadon eső fúróvésők szolgálnak. — Kind, az aknák fúrva mélyítésére szabadalmat nyervén, azt Franciaország Mosel kerületében, Schöneckenben Styringen mellett, Saarbrücken közelében munkába is vette. Ugyanekkor egy részvénytársaság ugyanitt két aknának fúrva mélyítéséhez kezdett és Kind is végzett ily aknamélyítést Gelsenkirchenben. — Aachen mellett, hordó-alakú, fából való, sülyesztett aknabiztonosítást használnak.

1850. *Aknasugatagon* a Julianna-Anna-Erzsébet-bánya, a nagy költséggel létesített víz ellen védő munkálatok daczára mégis víz alá kerül ügy, hogy mívelési talpa, vízzel van borítva. — *Akna-Szlatinán* az 1804-ben megnyitott József-bánya üzeme, földes sója miatt bezúnik. — *Alsó Metzenzéken* a hámosos-ipar virágzik. — *Dorogh-on* a a szénbányászatot megindítják. Miesbach a doroghi bányákat a tokodi és annavölgyi bányákkal egyesíti s megalkotja az »Esztergom-vidéki bányászlet«-et. *Felső Metzenzéken* a szegkovácsolás jelentékeny. — *Horgospatakon* a vaskohót fémkohóvá illetve az oláhláposbányai kohászat előkészített középtermékeinek feldolgozására s ólom leüzésére alakítják át. — *Kolozson* csak egy bánya van üzemben. A termelt só szekereken Nagyváradra szállítják. — *Kolozsvárott* cs. k. bányáigazgatóságot szerveznek. — *Marosujvárott* a József-aknába betört vizek

leküzdésére és elgátolására 53075 ftojt költött a kincstár. Az akna, bedőléséhez közel van. Ferro kormánybiztos. A malomárkot elzárják. A Maros kiárad. A bányamű végpusztulásától tartanak. — *Nagybánya-Vercsvizen* a kincstár ápril. 25-én a Morgó-hegység déli lejtőjén a Svaiczter segítő-tárót indítja meg. — *Pécsvárad* környékén, ahol a hagyomány szerint már a XVII. században is megkísérlették egy vaskőbánya nyitását, — de mivel az ércz kinyerése csak nagy fáradsággal volt lehetséges, ismét felhagytak vele, — az ekkor létezett pécsi vasgyár újra kísérletet tett, de szintén eredmény nélkül. A föld felszínén ugyan találtak 10—20 font súlyú vasköveket, de a mélységben hiába keresték a vasérczet. *Recsken*, a Mátra hegységben az 1848-ban talált termésvizleletek nyomában a rézércztelepet feltárják. — *Selmeczbányán* főbányagróf Br. Ritterstein Ágoston, tőle a vezetést: lov. Russegger cs. k. ministeri tanácsos veszi át. — *Vaskő-Dognácskán* az 1740-ben feltart Simon-Judás tömzsnek érceit, a külről 120 m. mélységben és 6—8 m. vastagságban szép jövedelemmel kiaknázzák. *Vichnyén* az Ó-Antaltáró bányatelep, mióta birtokosai a pótfizetéseket fedezni már nem bírják, a kincstár kezelésébe megy át. A vétel ügyét november 1-én döntik el. A bánya vételárát azokból a megtakarításokból szándékolják fedezni, melyeket a Hoffer-táró célbavett alávájásával, az Antal altáró segítségével, valamint a hodrusbányai Zipserakna felől, a Ferencz altáró által fog nyújtani.

Graff a megtöltött fúrólukak elsütésének módjait tanulmányozza. A Kind, és Chaudron fúrva aknát-mélyítő módszer, elterjedt használatban van. — A vízjárgányokat turbina-motorokkal hajtják. — Belgiumban a rendőri szabályok a földalatti szeleltető kemenczéknek robbanó gázos bányákban való használatát a legszigorúbban eltiltják. — Bernhard Cotta, Gangstudien oder Beiträge zur Kintniss der Erzgänge (Freiberg) című munkája megjelenik.

1851. *Kolozson* a sóbányászat be van szüntetve. *Marosújvárra* hívják a nagyszebeni építészeti igazgatót és Hoffinger bányatisztet. A munkások zavarognak. A víz elleni védekezés 12000 ftba kerül. — *Selmeczbányán* lov. Russegger József cs. k. ministeri tanácsos vezeti a bányászatot. — *Steierlakon* a lóvonatú vasútvonal építése befejezéséhez közeledik; az I. sz. Thinnfeld és a Reisz-aknának mélyítéséhez kezdenek. — *Vaskő-Dognácskán* a magánbányavállalkozók. bányarészüket a kincstárnak felajánlják megvételre. Reitz bányaignazgató a magánosok ajánlatát támogatja.

A bécsi kormány szakbizottsága által elkészített és véleményezés végett az érdekelteknek megküldött 1849. évi bányatörvényjavaslatra beérkezett vélemények alapján új, terjedelmes munkálat készül, mely újra átdolgozva, újabb szakbizottság elé kerül.

A Kriolit a mineralógusok között nagy érdeklődést ébreszt. Thom-

son tanár Koppenhágában behatóan foglalkozván ezen ásványnyal kimutatja, hogy abból Aluminiumot és Nátrium-fémet könnyen lehet előállítani. Cavé sűrített levegővel, vagy gőzzel hajtott oly közetet-fúrógépet szerkeszt, a melynek ramácsrúdjához vésőfúró van erősítve. A vésőnek elöretolása és visszahúzása a ramács járásával megegyezően történik. Graff a robbantó munka esélyeinek tanulmányozása közben, a fúróvésők céljaira használt aczélfajok alkalmazhatóságát vizsgálja. — Fecskendező sófejtéssel Hallstadtnban igen jó eredményeket érnek el, különösen miután a facsővezetékbe oly sárgaréz-fecskendező-csőveket csatolnak be, melyeknek nyílás-átmérője 1—2 mm. Hailer az eljárásnak általánosítása ellen van, mert a víznek a sótest tömegébe való bevezetését, nem tartja megengedhetőnek. — Aknák mélyítésének gyorsítására a l'Espérance bányán feltöréseket használnak. — Mühlenfordt a drótkötelek gyártásánál, Albert főbányatanácsos eljárását módosítja. — A centrifugal-szivattyúk, Gwynne szerkesztés alakjában, Londonban az iparkiállításon kerülnek először bemutatásra. — Az érczek előkészítésének széllal üzött módját Simon Victor feltalálja. — Neugebauer »Dazien« című munkája megjelenik. (E mű igen becses adatokat tartalmaz Erdély és az erdélyi aranyvidék bányászatának történetéhez).

1852. *Dognácskán* a kincstár magához váltja a bányászatot. *Kapnikbányát* I. Ferencz József császár meglátogatja. — *Kolozson* a a sóbányászatot a kormány beszünteti. — *Kolozsvárott* bányaignazgatóságot szerveznek. — *Körmöczbányát* I. Ferencz József meglátogatja. — *Marosujvárott* a Maros rakodó-partja veszedelemben van: a sóraktárakba víz tódul be s a vasút sülyed. Idegenből hoznak munkásokat. — *Nagybányán* a Kereszthegy nagyobbára magánvállalkozók kezén van. I. Ferencz József látogatása. — November 24-én két munkás 10 öl mélységben a Kereszthegy altárójának szintje alatt hullát talál, a melynek vasokkal bevont tagjai, megérintés után részint porrá hullanak szét, részint eredeti alakjukban megmaradnak. Ezek a megmaradt testrészek húsanyagja, fagygyúszzerű szagtalan tömeggé alakult át. A felügyelőség (k. k. Inspectorat-Oberamt) vizsgálatot rendel el ezen hulla ügyében, a mely megállapítja, hogy a hulla már két-és félszázad év előtt elszerencsétlenedett munkás földi maradványa. Szakmáry cs. k. főfelügyelő a feltalált hullának bányászos temetését rendeli el. — *Oraviczán* december 18-án ama vasúti viaduktnak zárókövét helyezik el, a mely az Oravicza és Bázias között létesített vasúti vonal mentében épült. A munka serényen halad és várni lehet, hogy ezen, a bánáti bányászat tekintetéből fontos vasúti vonal, a következő év augusztusában, a forgalomnak átadható lesz. — *Pécs város környékén* a Dunagőzhajózási társaság, szénterületeket vásárol. — *Selmeczbanányán* lov. Russegger József, cs. k. ministeri tanácsos a bányászat vezetője. — *Steierlakon* az eredeti üzemterv sikeres keresgülvitele nagy nehéz-

ségekre ütköztén, Wiesner ministeri tanácsos új tervezetet dolgoz ki.

A Murányi Unió és a Rimai Coalitzió a Gömöri Vastermelő egyesülettel a Rimamurányi vasműegyletet létesíti.

Westfáliában a Gewalt-bányán, Cornwall- illetve Loam-rendszerű beszállógépet építenek be. Freibergen a Segengottes bányán nyomószivattyúkat szerelnek fel. — A Liege-bányakerületben oly nagy víz-húzógépeket állítanak fel, a melyek óriási méreteikkel feltűnést keltenek. — A belga kormány (nyilvános munkák ministere) a belga tudományos akadémia révén, a Long-Terne-Ferrand szénbányákban történt nagy bányagázrobbanás behatása, alatt amelynek 60 ember esett áldozatul, 2000 frank pénzbeli jutalom és az akadémia arany érme odaítélésének kilátásba helyezése mellett, nemzetközi pályázatot hirdet, melynek feladata, oly eljárásnak az ismertetése, ajánlása és leírása, a mely kényelmes és biztos módot nyújt arra, hogy káros gázokkal telt földalatti üregekbe, nagyobb távolságokra behatolni, ott tartózkodni, szabadon mozogni és a helyiségeket megvilágítani lehessen.

A »Földtani Közöny«, Budapesten megindul. — M. Dunn »A Treatise on the winning and working of collieries« (Newcastle upon Tyne) című munkájának második kiadása; A J. Ponson »Traité de l'expl. des mines de houille« (Liege) című könyve és Bruckmann A. E. »Wegweiser durch den Berg-und Brunnenbohrwald oder chronologische Zusammenstellung der ü. Bergbohrkunde etc. erschienenen Literatur (Darmstadt) című irodalmi jegyzékének megjelenése.

(Folytatjuk.)

Szemle.

Bányamívelés. | **A szénpor leküzdése.** *Forstmann* bányászszászor a Glückauf f. é. 5. számában idevonatkozólag a következő érdekes dolgokat közli. Miután a vízzel való permetezés után, az átnedvesített szénpor, aránylagosan igen rövid idő múlva ismét megszárad újabban három olajos, sőt tartalmazó, a szénport megkeményítő szert hoztak javaslatba, melyek *Tresilit*, klórmagnézia-lúg és *Westrumit* név alatt kerültek forgalomba. A Kruskopf dortmundi cég vízüvegét a talp permetezésére nem lehetett használni, miért is az ugyancsak e cég által ajánlott »Tresilit weich« nevű szerrel (klórmagnézia-lúg) tettek permetező kísérleteket. A Tresilit igen drága, mert csupán folyosókon képződött szénpornak a leküzdésére van rendelve s fejtőhelyek ily céljaira nem is jöhet számításba. A kísérleteket a Hansa-Zeche-bánya alapfolyosóján és főkereszt-vágatában, a 664 m. mélyszerinten végezték. A keresztiszelvény területe átlagban 7 m² volt, a

mely terület folyó meterének kerekszám $3\dot{5} m^2$ talpfelület és $7\dot{5} m^2$ tető- és oldalfelület felelt meg. A Tresilitet, nyomott levegővel és permetező rzóró csutorával fecskendezték széjjel. A kísérletek beigazolták, hogy a »Tresilit-hart« (vízüveg) az ácsolatra s a vágat-oldalokon lerakódott szénport üveghártyával bevonta, míg a »Tresilitweich« (klórmagnézium-lúg) a vele történő permetezés után a talpat jobban és tartósabban átnedvesítette, mint a vízzel való fecskendezés. A szállítás és a fejtés a szénpor képződését állandósítja s a képződött és felkavart szénpor akadálytalanul lerakódik a glazura-rétegen, a mely előbb, a vízüveggel való permetezés után az ácsolaton és a vágat oldalakon keletkezett. Az említett kísérletező vágatokban, a 280 m-es levegő-áramlássebesség mellett és a napi 1330 csille átgördülése után, a permetezést minden két hétben meg kellett ismételni. A »Tresilit-hart«-ból az első permetezés alkalmával négyzetméterenként $1\dot{6} kg$ -ot, a második permetezésnél $0\dot{6} kg$ -ot fogyasztottak; a »Tresilit weich«-ból a permetezéshez, a vágat egyik részében $0\dot{5}1 kg$ -ot, másik részében $1\dot{7}2 kg$ -ot, a megismételt kísérletnél átlag $0\dot{4}4 kg$ -ot használtak fel négyyszög-meterenként úgy azonban, hogy az ácsolat a vágatoldal felé fordított hátsó részét nem permetezték. Klórmagnezium-lúggal ($31\dot{5}\%$ Mg Cl₂ és $2\dot{4}\%$ Mg SO₄) való permetező kísérleteket a Consolidation-Zeche I/II-bánya fő szállító- és fejtő-folyosóin végeztek. A porképződés nem volt túlságos, — mindazonáltal az aknán naponta, a keresztvágatban hetenként permeteztek. Az első beható s alapos permetezésnél folyó-meterenként $16\dot{5} kg$; négyzetméterenként $1\dot{5} kg$ lúgot fogyasztottak úgy, hogy a 605 m hosszú vágatban 10000 kg lúgot használtak fel. Ezen első permetezésnek a hatását még három hónap múlva is észlelni lehetett; megismétlését csak az akna közelében tartották kívánatosnak. Miután a porlerakodás állandó volt, a száraz porlepedék azonban nem vastagodott, feltehető, hogy a nedves alsó porréteg, nedvességtartalmát a föléje rakódó pornak lassan és fokozatosan leadta, vagyis csak a legutóbb lerakódott szénpor volt ideig-óráig, száraz. A lúggal való permetezés második kísérletét egy nagyon porozó fekvetrészletben végezték, miközben $45\dot{3} m$ vágathosszuságon 3600 litert, vagyis folyó meterenként 8 litert, tehát négyzetméterenként kerekszám 1 litert fogyasztottak a permetező folyadékából. Az egyes vágatrészletek a nedvességet ugyan hosszabb ideig megtartották, ott azonban, ahol a levegő-áramlás a fejtő-műhelyekből a fölöttük fekvő strébfolyosókba kilépett, már két-három nappal a permetezés után, száraz porlerakodás jelentkezett. Ebből a jelenségből teljes határozottsággal arra lehet következtetni, hogy oly helyeken, ahol a porképződés és porlerakodás jelentékeny, a lúggal való permetezésnek hatása csekély, vagyis arra, hogy a klórmagnéziumlúg mint a szénport lekötő permetező szer nem válik mindenütt be. A hatás ugyan tartósabb, mint vízzel történő közönséges permetezésnél, az el-

ért eredmény azonban nincsen arányban a költségek többletével. A klórmagnéziumlúg használásának általánosítását a költségek kérdése nehezíti meg. A »Westrumit«-tal már ismételtelen keresztülvitt permetező kísérletek nem adtak kielégítő eredményeket. Mindezek alapján alig remélhető, hogy a szénpornak lekötésére jobb és gazdaságosabb módot lehessen találni, mint a vízzel való locsolást és vízzel való permetezést, mert alig található oly szer, a mely a szénpor állandóan ismétlődő lerakódásait tartósan átnedvesíteni képes legyen. (v. Keyserlingk.) *Ig.* (12).

Kémlészet. | **A kénesőnek volumetrikus meghatározása és az ezüstnek, kéneső mellett való megállapítása.**

Knox I. a Rupp és a Kraus-féle eljárásokat felülvizsgálva azt találta, hogy a kénesőnek volumetrikus meghatározása, mely a Volhard-féle ezüstmeghatározással egyezően erősen salétromsavas oldatban történik, igen gyorsan végezhető s nagyon pontos adatokkal szolgál. Az ezüstnek kéneső mellett való meghatározásának Gay-Lussac szerint való módszere ellenben nem ajánlható, mivel a kéneső részben nem diszszocziált klóridot képez, a mi a klórnátrium-oldat fölös fogyasztását okozza. A klórezüstnek cziánkáliumban való oldhatóságára alapított különválasztás sem egészen megbízható. Igen jó eredmények mutathatók azonban fel a Knox által talált gravimetrikus eljárással, a mely szerint: az ezüst és a kéneső gyengén salétromsavas oldatához, folytonos kavarással kevert, cseppenként anynyi sósavat adunk fel, míg mind a két fém kloriddá nem változott; a keverést, vízfürdőben való melegítés közben erre mindaddig folytatni kell, míg a csapadék össze nem gumósodik. Lehűlés után, a tiszta oldatot néhány csepp sósavval a csapadék-kiválás teljessége tekintetéből megvizsgálva, Gooch-tégelyen át dekantáljuk, mire a visszamaradt csapadékot hígított salétromsavval, ismételtelen kimossuk. Az egész csapadékot erre, tégelyben, hideg vízzel kimosva, 120 fokon megszáritjuk. A mérés útján kapott eredmények igen jók. Fresenius és Meuschutkin ama nézete tehát, hogy a klórezüstnek, merkurnitrát jelenlétében való kiejtése tökéletlen, nem bizonyított igaznak. (Zft. f. angew. Chem. 1910. 15.)

Közgazdaság.

Piaczi hírek. | **ÉRTÉKPIACZ. Értéktőzsdei árfolyam-jelentés.**
(A Központi Váltóüzlet R.-T. Budapest, V., Szabadság-tér 3., eredeti heti tudósítása.)

1910. szeptember 8—14.

	8-án	9-én	10-én	12-én	13-án	14-én
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár 4 $\frac{1}{2}$ % kölcsönkötvény	—	99—	99—	99—	99—	99—
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvény	—	3880—	3878—	3878—	3850—	3840—
Magyar által. kőszénbánya 4 $\frac{1}{2}$ % elsőbbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Magyar ált. kőszénbánya részvény Urikány-Zsilvölgyi kőszénbánya 4% elsőbbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Beocsini cementgyári Unio r.-t. részvény	—	692—	687—	687—	687—	690—
Északmagyarországi kőszénbánya részvény	—	339—	339—	339—	340—	346—
Esztergom—szászvári kőszénbánya részvény	—	220—	220—	220—	220—	220—
Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvény	—	570—	570—	570—	570—	570—
Magyar asfalt r.-t. részvény	—	213—	214—	214—	212—	211—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. részvény	—	642—	648—	648—	644—	642—
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. új részvény (1909. kib.)	—	625—	625—	625—	625—	620—
Nadrágyi vasipar társ. részvény	—	440—	440—	440—	440—	440—
Rimamurány-salgótarjáni vasmű r.-t. részvény	—	696—	702—	701 50	698 50	698—
Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r.-t. részvény	—	496—	494—	494—	497—	500—
Klotild első magyar vegyi ipar r.-t. részvény	—	280—	280—	278—	280—	280—
Kőszénbánya és téglagyár (Drasche) részvény	—	634—	638—	639—	644—	645—

FÉMPIACZ. Fémek. Londonban az őszi fémneműek árai változatlanok maradtak, csupán ónban voltak nagyobb árhullámzások észlelhetők és ez a fém a héten ismét 4 fonttal lett drágább, ámbar a hét végével az irányzata ismét ellanyhult. Az ón fogyasztása az utolsó három hónapban nagyon föllandult, az angol fehérbádogyárak megrendelésekkel túl vannak halmozva és igyekeznek szükségletüket minden áron fedezni, a mit a spekuláció természetesen sietett kihasználni. Főképpen a prompt-árú drágult nagymértékben úgy, hogy most szokatlanul nagy az eltérés a készárú és a három hónapi ár között. Szeptember 9-én a zárójegyzések voltak: *Réz*, standard prompt 55 $\frac{3}{4}$, három hónapra 56 $\frac{1}{2}$, ón promptra 164, három hónapra 158 $\frac{1}{2}$, *horgany* 22 $\frac{7}{8}$, *ólom* 12 $\frac{1}{2}$ shilling tonnánként. Az utolsó budapesti árak: *Réz*, elsőrendű hutaárú 148, ón tömökben 405, rudakban 409, forraszon 50×50 mm. 230, *horgany*, közönséges 55, elsőrendű hutaárú 64, horganylemez 73, *ólom* 41, *antimón* 65 K 100 kg.-onként. *Mk.* (27). —

VASPIACZ. Nyersvas. Glasgowban a hét elején a forgalom gyöngye volt és a 3. sz. Middlesborough-warransok ára 49 $\frac{1}{4}$ -re hanyatlott; később azonban kedvező amerikai hírek hatása alatt az árak ismét némileg emelkedtek. A hét vége felé az angol hajóiparban történt nagyarányú munkáskizárás folytán az üzlet megint ellanyhult. Middlesboroughban az üzlet szilárd. *Mk.* (37). —

Az osztrák vasipar köréből. A vasművek foglalkoztatása élénkült úgy, hogy a szállítási határidőt 2 hétről 4 hétre megnyújtani kellett. Különösen élénk az üzlet

a finom-bádoggal üzemében úgy, hogy e téren már a készletek elfogyásáról érkeznek jelentések. A német piac magatartásától függ a vasáraknak még december hóban tervezett emelése. *Db.* (209). — **PETRÓLEUMPIACZ. Petróleumárak.** Budapest, szept. Standard petróleum 29 korona. 2 keresztes petróleum 29 korona. 3 keresztes petróleum 30 korona. 1 keresztes 32 korona. Amerikai császárolaj ottani finomítás 62 korona. Belföldi 42 korona. Az árak 100 kilogrammonként készpénzfizetés mellett 20 százalékos göngysúlylyal a budapesti vasúti állomáshoz szállítva értendőek. Carbolineum I. rendű 15 korona. Carbolineum II. rendű 13 korona. Bacu gépolaj (orosz) 48 korona. Oliva gépolaj I. rendű 96 korona. Oliva gépolaj II. rendű 80 korona. Sűrített gépkenőcs I. rendű 68 korona. Sűrített gépkenőcs II. rendű 54, Benzin közönséges 41 korona. Benzin szagtalan 54 korona. Ligroin 80 korona. *Bp.* (216).

Statisztika. | **A világkereskedelem kőszénforgalma.** Ismeretes, hogy Angliának van a föld összes nemzeti között a legnagyobb kőszéntermelése és ennek megfelelőleg legnagyobb kőszén kivitele is. Így az 1908. évben a következőképpen alakult a kőszénforgalom a világkereskedelemben. Első helyen Anglia van mintegy 968 4 millió korona kőszénkivitellel, míg a második helyet Németország foglalja le 345 6 millió korona értékű kivitellel, mely kőszénértékkel szemben 205 2 millió korona értékű angol szenet vittek be az ország területére. Harmadik hely a kivétel terén az Egyesült-Államokat illeti, melyeknek kőszénékszpportja 198 millió koronára tehető, míg a behozatal alig üti meg 22 millió korona értékű szénmenynységet. A bevételre szoruló országok között Franciaországnak jutott a vezető szerepe 303 6 millió korona értékkel, míg ez utána következő országok kőszénbevitelére a következőképpen alakul. Olaszország 231 6 millió korona, Németország — mint említve volt — 205 2 millió korona, Hollandia 165 6 millió korona, Magyarország-Ausztria 164 4 millió korona, Kanada 146 4 millió korona, Belgium 88 8 millió korona, Svédország 84 millió, Svájc 63 millió korona, Spanyolország 60 millió korona, Dánia 54 millió korona, Norvégia 39 6 millió korona értékben. A kivitelt illetőleg a sorrend pedig az értékeknek megfelelőleg a következő: Anglia után Németország, majd az Egyesült-Államok, ezután Belgium 73 millió korona, Japán 45 6 millió korona, Hollandia 43 2 millió korona, Kanada 24 millió korona, Franciaország 21 6 millió korona, míg utolsó helyen a magyar-osztrák monarchia 14 4 millió korona értékű szenet ekszpportált. *1696. K.*

Versenyárgyalások. | **Besztercebánya. Gözmozdony.** A besztercebányai erdőigazgatóság egy 50 lóerős 760 mm. nyomtávú használt gözmozdony eladására október 3-án d. e. 10 órakor a besztercebányai székháznál versenyárgyalást tartat. Kikiáltási ár 5000 K. Bánatpénz 250 K. — *Budapest.* **Festék-anagy.** Az állami vasgyárak igazgatósága az 1911-ben szükségelt festékanyagok szállítására pályázatot hirdet. Az ajánlatok szeptember 30-án déli 12 óráig adandók be az állami vasgyárak központi igazgatóságához (Kőbányai-út 21) Bánatpénz az ajánlati érték 5%-a. — *Zenta.* **Artézi kút létesítése.** Zenta város polgármesteri hivatala

egy artézi-kút létesítési munkálatainak biztosítására versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatok október 3-án d. e. 10 óráig nyújtandók be a városi tanácshoz. Bánatpénz 200 K. — **Zenta. Artézi-kút létesítése.** Zentán a Damjanich-utcán készítendő 200 méter mélységű artézi-kút létesítésére pályázat hirdettetik. Az ajánlatok október 3-án d. e. 10 óráig adandók be Zenta város tanácsához. Bánatpénz 200 K. *Mk.* (37).

Hírek.

Személyi hírek.

KINEVEZÉSEK. A magy. kir. pénzügyminister **Sztarna Géza** selmeczbányai lakost ideiglenes minőségű díjtalan pénzügyi számgyakornokká a selmeczbányai m. kir. bányagazgatóság mellé reudelt számvevőséghez kinevezte. *Bp. Kzl.* (207).

Híradások.

Meghiusult szénkutató. A Vác melletti Nóg-rádverőczen néhány esztendővel ezelőtt szénnyomokra bukkantak és ezen az alapon meg is kezdték a további kutatásokat. A budapesti Horn Dávid cég 1906 óta keresett ott szenet, de hasztalan, a fekete gyémánt nem akart előbbukkanni az anyagos földből. Erre beszüntették a további fúrást és most az eddig lerakott csöveket is kiszedik. *Est.* (125) — **A toroczkói bányüzem beszüntetése.** A »Magyar Pénzügy« jelenti, hogy a Felsősziléziai Vasipar-Társulat rengeteg befektetés és áldozat után, a híres és értékes toroczkói vashányákban a munkákat teljesen és véglegesen beszüntette. Alig öt éve dolgoztatnak ott a németek, máris az egész vidék, különösen a toroczkóvölgyi magyar lakosság munkához, jóléthez jutott és a kivándoroltak egymás után hazatértek. Hogy most a bányüzem megszűnt, tömegesen vándorolnak ismét ki Amerikába. A toroczkói magyar lakosság megmentése minden kormánynak kedvenc eszméje volt és épp ezért kötelessége a jelenlegi kormánynak is a legsürgősebben közbelépni, hogy az oláh tenger közé ékelt maroknyi magyarság megmentése céljából az ottani egyedüli keresetforrást, a bányászatot, még áldozat árán is, ismét üzembe helyeztesse, mert ez nemcsak közgazdasági, hanem igen fontos és elodázhatatlan nemzeti kérdés is. *Et.* (124). — **Bányaszédelgés.** Igen érdekes ügyben folytatott nyomozatot Oraviczbányán Mihajlovitz Gábor, fehértemplomi központi vizsgálóbíró. A Dresdener Landesgericht vizsgálóbírája illetve ügyésze az igazságügyministert megkereste, hogy egy bányaszédelgési ügyben a nyomozatot elrendelje. Az igazságügyminister a nyomozás megejtésével megbízta Mihajlovitz Gábor vizsgálóbírót, aki múlt szerdán a nyomozást a helyszínén Oraviczán meg is kezdte. A nyomozást illetőleg a német Landesgericht eddig megállapította, hogy Krausz Emil, vagyonbukott magyarországi kereskedő Londonban The Danube oper comp. min. hangzatos

czímen egy bányavállalatot létesített előkelő angol lordok bevonásával 2 millió koronányi alaptőkével. Az állítólagos bányák éppen Oravicza környékén húzódnának el, de természetesen csak a holdban vannak meg. Ezen a hamis alapon felépített bánya részvénytársasági részvényeket azután a szédelgő Krausz Emil Dreзда környékén és Drezdában vagyonos németéknél elhelyezte. Ez ügyben folyt a szerdai nyomozás, a melyen több bányászakértőt is kihallgatott a vizsgálóbíró. Krausz Emil nagystilű szélhámost különben a magyar bíróságok is, nem kevesebb, mint 26 rendbeli váltóhamisítás és 2 rendbeli sikkasztás miatt keresik. Kiadását azonban a német bíróságok megtagadták mindaddig míg odakünn le nem számolnak vele. (*Oravicza és Vidéke*. 1910. 37. sz.) — **A háton-viselt »Pneumatogén« 1910. évi mintája.** A mentőkészülékek építése és fejlesztése terén oly szép sikereket ért Neupert czég a Bamberger-Böck féle Pneumatogén 1910. évi mintáját, melyet a »Jó szerencsét« már ismertetett átalakítva fogja folyó év október hava elején forgalomba hozni. Az átalakítások elsősorban a mentőkészülék könnyebítésére és egyszerűbbítésére irányulnak. Lényeges lesz a változás már külsőleg is. Míg a Pneumatogén mentőkészülék eddigi mintáinál a szuperoksizid-töltények a mellen-viselt vívőszerkezeten voltak elhelyezve, addig a jelzett módosítványnál a töltényes és okszigén-hengeres vívőszerkezet a hátra került, míg a levegőzsák mikénti elhelyezését számos kísérletekből levont eredménynek megfelelőleg állapították meg. 1696. K.

Vegyes hírek.

Kirschner Samu bányauzemvezető, mint a *J. A. Koop berlíni czég* bányauzemvezetője október hó 1-ével

Német-Kelet-Afrikába indul, hogy ott katóró munkálatokat vezessen. A kiküldetés egyelőre 5—6 hónapra szól. 1695. K. — **A gyilkos-tó és a Rézművek.** Köz tudomású, hogy a *balánbányai rézművek* a Gyilkos-tón egy elektromos vízművet akartak létesíteni. E sokáig húzódotó ügyben most valamelyes irányban mozdulat észlelhető. Csíkvármegye alispánja október hó 28-ára tűzte ki a vízjogi tárgyalást. Nagy érdeklődéssel tekintünk e tárgyalás elé, mert ezen a tárgyaláson dől el, hogy a Rézművek komolyan kívánják-e foglalkozni a gyilkos-tói művel. Mióta ez az ügy szőnyegre került, sőt az elposványodáshoz is közel jutott, azóta már Erdélyben a második vízmű létesült; az egyik *Dés*, Szamosujvár, *Désakna* s a szomszédos községek áramszükségletét látja el, míg a másik üzembe helyezésén most fáradoznak. *Csíkvármegye*. (98). — **Az aggteleki barlang.** F. hó 6-án kezdődtek meg az aggteleki barlangban a rendszeres ásások, a melyeknek első sorban az a czéljük, hogy tudományosan megállapítsák a palaiolith korszakbeli ember egykori létezését a Baradlában. Ezen ásásokban résztvesznek a magyar barlangkutató bizottság elnöke Siegmeth Károly, Kadics Ottó dr. geológus a magyar geológiai intézet képviselőjében és Marton Lajos dr. arkeológus a magyar nemzeti muzeum képviselőjében. Az ásások eredményét annak idején tudományosan fogják közzétenni és lapunk is értesíteni fogja ezekről olvasóit. *Rh.* (37).

Hírek a külföldről.

Gyémántválság Délafrikában. Német Dél-afrikából komoly hírek érkeznek. A sok gyémántbánya összeomlását elkerülhetetlennek tartják, mert azokat nem reális alapon kezelték. A részvénytársaságok alapításánál a bányák értékét túlnagynak tűntették fel és azután rablógazdaságot folytattak, mely rövid ideig nagy osztalékok fizetését tette lehetővé, most azonban a bányák jövedelme rohamosan apad és a bukás elkerülhetetlen. *Mn.* (37).

Munkásügyek.

Az osztrák bányász-szervezetek. Bécsből jelentik: Hatvanöt bányászdelegátus jelenlétében, a kik mintegy 130 000 bányászt képviselnek, szept. 10-én megkezdődött az osztrák bányász-szakszervezetek három napra tervezett tanácskozása. *Bp.* (215).

MUNKÁSMOZGALMAK. *Bilbaóból* híre jön, hogy azokban a bányákban, melyeknek tulajdonosai megadták a félórával rövidített napi munkaidőt, a munkát ismét megkezdték. A többi bányában a munkások még sztrájkolnak. *Bp.* (215). — *Csikágóból* jelentik: Az illinoisi szénbányákban 23 hét előtt keletkezett bányász-sztrájk szeptember 9-én véget ért, a mikor megkapták a követelt általános béremelést. Ennek következtében 72 000 munkás ismét munkába állott. *Bp.* (215). — *Cardiffből* táviratozzák, hogy az ottani kőszénmunkások szeptember 8-án nagygyűlést tartottak, a melyben az *egyesült Cambrian kőszénbányák* 1200 alkalmazottja elhatározta, hogy a többi aknamunkásokkal együtt sztrájkba lép, a mely munkások azért lettek elbocsátva, mert béremelést követeltek. *Us.* (214).

Balesetek.

A Rudai 12. Apostol b. t. rudai bányatelepén szeptember 10-én délben, **közetomlás** következtében két munkás elpusztult. *Us.* (116). — Pizskéről írják: Takács József 54 éves kőbányamunkást súlyos baleset érte. Munkaközben egy **nehéz kődarab esett** a jobb karjára és azt összeszúzta. A »Kolos«-kórházban ápolják. (*Esztergomi Lapok* 68).

Essenben a Zollverein-táróban három munkás **közetomlás** következtében veszedelmes helyzetbe jutott. A mentőmunka, — mely nagy nehézségekkel jár, — folyamatban van. *Bp.* (214).

Irodalom.

Lapszemle.

Az »*Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen*« 1910. évi szeptember 10-én megjelent 36. számának tartalma: Közlemények a Steierországi szénelődfordulásokról az Alpok keleti tövénél, dr. *Granigg* B-től. Aknabetonozások és aknamélyítő-módok az Osztrák Bánya- és Kohómű-Társaság üzeménél, *Czermak* A. bányainspektor előadása a Morva—Osztrau bányakerület bányászati és kohászati egyesületének 1910. évi január 15-én és 22-én tartott ülésén. Bányageológiai közlések a leobeni bányászati főiskola ásvány-földtani intézetéből, *Granigg* B. mont. dr.-tól. A porosz állam bányaműveinek, szalináinak és kohóinak termelése 1907. évben. Piaczi hírek 1910. év augusztus hónapjáról. Osztrák szabadalmak. Jegyzetek. Irodalom. Hivatalos rovat. Londoni fémárak. 1910. évi szept. 3-án. *Lts.*

Szerkesztői üzenetek.

Válasz egy kérdezősködéésre. Alkalmunk van kérdezősködéésre kimerítő választ adni. A diósgyőri vasgyári kórház (l. a becsatolt képet) kilencz évvel ezelőtt nyílt meg. A 36 ágyas kórház, higienikus berendezésű, teljesen modern intézet, a mely ma is teljesen új épületnek benyomását teszi. A kórház áll egy főépületből és egy gazdasági melléképületből; a kettőt üvegezett fedett folyosó köti össze. A főépületben van 3 nagyobb kórterem 10—10 ágygal, egy kisebb kórterem 6 ágygal, műtőterem, Hebra-szoba, megfigyelő szoba, Röntgen-szoba

laboratóriummal, irodahelyiségek, ápolónők lakosztálya. A melléképületben van a konyha, élés-kamra, intézőnének lakosztálya, ápolónők ebédlője, mosókonyha, cselédszoba stb. A kórház alacsonynyomású központi gőzfűtéssel, villanyvilágítással és saját külön vízvezetékkal van ellátva. Az ápolást vöröskereszt-egyleti ápolónők végzik. A kórház a gyártelep legszebb pontján, a Bükk-hegység tövében, szép kilátással ezen hegységre és a diósgyőri várromokra fekszik. Mintaszerű berendezése nagyon érdemes a megtekintésre. 1687. E.

Kutatásban, mélyfúrásban, ércz- és szénbányaüzemben járatos, irodai és ügyviteli teendőkhez értő, bányaiskolát végzett, nagyon megbízható, üzemvezetésre feltétlenül alkalmas, igen ajánlható, intelligens egyén számára, **üzemvezetői, vagy főfelőri** állást keresünk szeptember elejére. Szíves ajánlatokat „1564. R.” jelige alatt, továbbít (10 filléres póstajegy ellenében) a szerkesztőség.

4-4

Bányaiskolát jó sikerrel végzett, huszonhat éves, nős, úgy a bányászati üzemi, mint az irodai teendőkben járatos bányafelőr felmondatlan állását változtatni óhajtja. Szíves ajánlatokat „1563. K.” jelige alatt (10 filléres póstajegy ellenében) a szerkesztőség továbbít.

4-4

Stein Sándor

műszaki szijgyártó műhely.

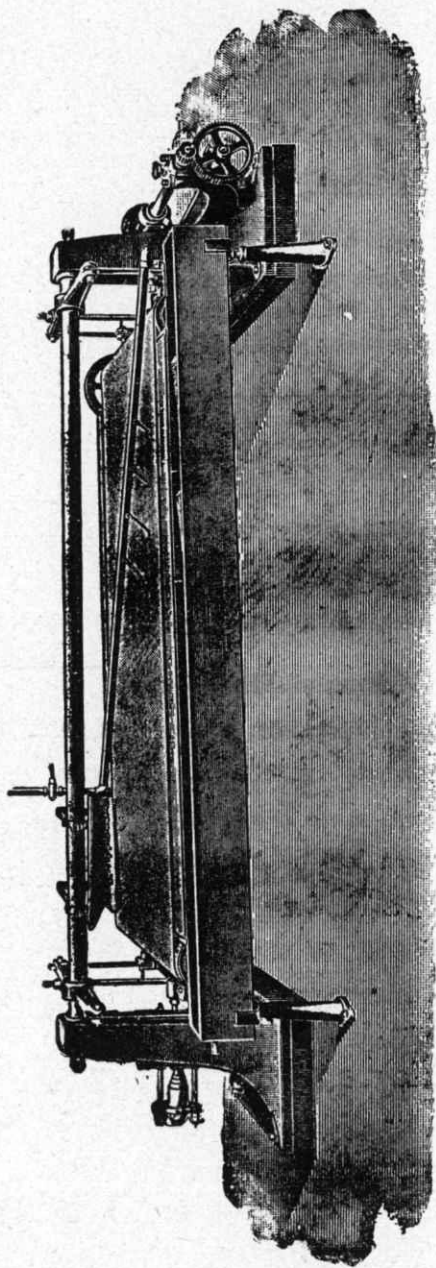
BUDAPEST, VIII., Köztemető-ut 12 a.

☛ Ő Felsége a szerb király udvari szállítója. ☛

Ajánlja t. cz. bányatulajdonosoknak saját készítményü bányabőr felszereléseket u. m. mindennemü **mentő-öveket** zárlapocscsal előíráson készítve. **Mászó-öveket, biztonsági övek, bánya bőrruhák** eredeti Cromm-bőrből, **füst álarcokat** többféle mintákban. Lószerszámokat és mindennemü tűzoltóságédeszközöket.

Árjegyzéket kívánatra küldök.

Kachelmann Károly és fia gépgyára Víznye.

Dillamos és gőzhajtású szállítógépek	Dugattyús és centrifugal bányaszivattyúk
Érczelőkészítőművek	Szabadalmazott
Zúzóberendezések	Bartsch-féle körlököszerék
Szabadalmazott	Aknatornyok
Humboldt-féle rázószérek	Aknaberendezések

Legujabb szerkezetű
aprítógépek, osztályozó
sziták, mosó-dobok,
ülepítő-gépek.

ROHONCZY J.

PARCELLÁZÓ ÉS INGATLAN ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 17. SZÁM.

Birtokok parcellázását saját költségeimmel fedezem, úgyszintén azok elcserélését esetleg eladását csekély díj ellenében pontosan és lelkiismeretesen eszközölöm. Aki házáat, birtokát eladni vagy u elcserélni óhajtja, forduljon hozzám. »

Minden tudakozódásra irodám készséggel díjtalanul megadja a kellő felvilágosítást.

FOGAK

szájpadlás és gyökerek eltávolítása nélkül 4 koronától feljebb,

:: **10 ÉVI JÓTÁLLÁSSAL.** ::

Az általam készített és a párisi fogorvosi akadémia kiállításán kitüntetett fogak rágásra kitűnően használhatók, könnyen megszokhatók, a beszédben semmiféle zavart nem okoznak, szagot, ízt nem kapnak, a szájból ki nem vehetők és a valódi fogakat teljesen pótolják. Továbbá aranyhidak és koronák egyedüli ::
specziális készítője ::

SCHATZ JENŐ

TEKNIKAI FONÖK

Budapest, VII., Wesselényi-utca 60., I. 4. szám.

Fogorvosi intézet = Rendelés egész napon át este 8 óráig.

Vasár- és ünnepnapokon is.

Szakorvosi rendelés fog- és szájbeteg részére.

Fogtömések a leggondosabb kezeléssel. Specziális, fájdalommentes fogműtétek. Régi rozsz fog-
:: sorok átalakítása megvárható. Vidékiek 12 óra alatt kielégíttetnek. Mérsékelt árak. ::

A hirdetésekre való reflektáláskor kérjük mindig lapin ra hivatkozni.

Angló-American

finom angol úri szabóterem

Budapest, VIII., Baross-utca 4. szám I. em.

A legegánsabb és legfinomabb úri öltönyöknek és felöltőknek egyedül az Angló-American czég a specziális készítője, kizárólag angol kelméből.

== Készpénz, valamint amerikai hitelrendszer. ==

Közigazgatási ügyekben

u. m. honossági, illetőségi, örökbefogadás, házassághoz diszpenzáció (kiírdetés aluli felmentés) kivételes nősülési engedély kieszközlése, nagykorúsítás, névmagyarosítás, iparendedély megszerzése és közigazgatási ügyekben legmegbízhatóbb értesítésadással szolgál. Ügyszintén bármely ügynek gyors és lelkiismeretes lebonyolításáról, valamint a szükséges okmányok beszerzéséről gondoskodik.

FELLNER ÁRMIN közigazgatási és okmánybeszerzési irodája
Budapest, VI., Szondy-utca 79. sz.

Alapított 1888. évben

Alapított 1888. évben

REFORM

tudakozó- és inkaszszó-intézet

tulajdonos:

Székely Sándor

Budapest, VI. kerület, Andrassy-út 66. szám.

Kereskedelmi és magán információk legmegbízhatóbban beszerezhetők jutányos díjak mellett.

Külön inkaszszó osztály

A hirdetésekre való referenciáskor kérjük mindig lapunkra hivatkozni.

! Villamos zseblámpa !

Mindenkor használatra készen. Gyenge nyomás az
:: ujjal és élénk villamos fény árad szét. ::

Teljesen veszélytelen!

Könnyen és kényelmesen hordható a zsebben és évekig hasznítható.
A villamos battria, ha már felhasznált, újjal helyettesíthető.

== Ára teljes felszereléssel 3 korona. ==

Nagyító lencsével 4 K.

Battéria 1 K.

Szétküldés utánvétellel.

Neumann József

Budapest, VIII., Örömvölgy-utca 16. szám.

Beretváld önmagadat

az amerikai biztonsági beretvá-készülékkel.

Ez a világban a legkellemesebb használatú és a legjutányosabb készülék! A gyakorlatlan kéz is leveszi kifogástalanul a legkeményebb szakált gyorsan, simán. Még sötétben is biztosan és veszélytelenül beretválkozhatunk. Egyedüli védelem az undorító ragályok, mint például a szakálsömör ellen. A készülék használatra készen, legfinomabban ezüstözve, porlómentesen csak 5 korona 20 fillérbe kerül s a pénzbe üldéso ellenében, vagy utánvétellel mellett rendelhető:

D. E. Scheffer

Budapest, VII. ker., Baross-tér 13. sz.

A készüléket csak egyszer kell megvenni, készültsége kitűnő és egy emberéletet át kitart. 1907-ben 50.000 darab kelt el.

Igen sok elismerő levél.

A hirdetésre való reflektálásor kérjük mindig lapunkra hivatkozni.

FUCHS SÁNDOR

épület- és mülakatos-mester
Budapest, VII., Kisdiófa-utca 8.

Elvállal mindennemü lakatos- és mechanikai munkákat, úgy mint: épület vasalását, rolót, napellenzőket és diszrácsozatokat, tűzhelyeket felelősség mellett és villanyszereléseket. Költségvetést és rajzokat díj nélkül küldök.

Pénzkölcsön!!

Vidéki szilárdan épített bérházakra: 10–50 évi törlesztésre 5%-os kamatozás mellett, a becsérték 55%-át. Földbirtokokra: 10–60 évi törlesztésre 4%-os kamatozás mellett, a becsérték 70%-át. Drága kölcsönöket konvertálunk. Beküldendő: telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokív. Tisztviselőkölcson: 10–30 évi törlesztésre 6%-os kamatozás mellett. Megszerezzük a legmagasabb kölcsönt. Közlendő: életkor és szolgálati idő. Személyhitel 200 koronától 20.000 koronáig 8%-os kamatozás mellett.

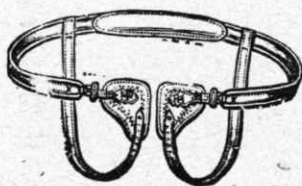
Orsz. Hitel- és Kölcsönszerző-Vállalat Igazgatósága

VI. kerület, Izabella-utca 67. szám.

Telefon: 101–28.

Alapított: 1898. évben.

Felvilágosítás díjmentes. = Válaszbélyeg.

PAULOVITS JÁNOS

Cs. és k. sz. orvosi kötszerész.
Patent sérvkötő, haskötő köldök-
kötő. ::

Budapest, VII., Akácfa-u. 24. szám, földsz.

Erés bányasérvkötők, érszorítók, haskötők, vesetartók, műlábak, műkezek, támgépek, érharisnyák, egyenestartók, valamint mindennemü orthopédiai kötszerek lejutányosabb árban.

Árjegyzés ingyen és bérmentve. — Mindn saját készítménye.

A hirdetésekre való reflektáláskor kérjük mindig lapunkra hivatkozni.

BECK KÁROLY

épület- és műlakatos, szab. ablak-
szellőztető-készülék és önműködő
:: zajnélküli ajtócsukó-készítő ::

BUDAPEST

VIII., József-utca 14. sz.

Szabadalmi sz. 16794.

Költségvetésekingyen

Mérték-vétel végett szives-
kedjék hozzám fordulni.

Ablakszellőztetők ára:

Legnagyobb, legnehezebb és díszes	25- K
Rendes ablakok iskolák, intézetek, magánlakásokhoz.	13- K
Könnyebb szimpla ablakokhoz	9- K
Klozetablak	7-60 K

3500 darab már használatban van.

Ablakszellőztető készülékeimet a következő nevesebb helyeken használják: Nemzeti Kaszinó,
Keresk. ministerium, Ref. főgimnázium, M. kir. Ludovika, Kíspesti áll. elemi iskolákban s
több kórház és iskolában és vidéken is kitérőnek bizonyultak.

„TITANIT“

(Ceipek módszerű) magyar biztonsági robbantóanyag r.-t.

Kitünő magyar gyártmány. Ütés- nyomás- hő és fagy iránt teljesen érzéketlen. Bárhová szállítható és bárhol raktározható. Kezelése egyszerű és veszélytelen. Robbantó erejére nézve az öszszes eddigi robbanó anyagokkal versenyez.

Ára mérsékelt.

Kísérletek a gyár költségén végeztetnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál
központi iroda és eladási hivatal

Budapest, V., Mérleg-u. 3/a.

Telefon: 45—31.

Távirati cím: Ceiptitanit.

14—26

Műszaki és egyéb nyomtatványok.

(Az árak 100 ívenként értendők.)

I. Építési nyomtatványok.

Rsz. 103.	Előmeret	K 3 ^{.-}
» 94.	Költségvetés (építési) belív	» 3 ^{.-}
» 95.	» » külvív	» 3 ^{.-}
» 199.	D) Munkabérek és anyagárak jegyzéke külvív	» 3 ^{.-}
» 200.	Ugyanaz belív	» 3 ^{.-}
» 201.	E) Árelemzés (építési) belív	» 3 ^{.-}
» 202.	» » külvív	» 3 ^{.-}
» 203.	Építési gazdálkodási kimutatás	» 3 ^{.-}
	Némethy, Építési tanácsadó, 2 kötetben	K 20 ^{.-}
	Sobó, Középítészet, 2 kötetben	, 32 ^{.-}

II. Bányamérési nyomtatványok.

» 102.	A bányamérés tökéletes jegyzéke	K 3 ^{.-}
» 174.	Háromszögoldalok számítása, 2 db egy íven	» 5 ^{.-}
» 175.	Kompasz mérés jegyzőkönyve	» 3 ^{.-}
» 176.	Szintezés jegyzőkönyve	» 3 ^{.-}
» 179.	Szögmérés a sorozati mérés mód szerint, 2 db egy íven	» 5 ^{.-}
» 188.	Egyszerű szögmérés	» 5 ^{.-}

III. Egyéb nyomtatványok.

» 178.	Bérczédula bányamunkások részére, 4 db egy íven	» 2 ^{.-}
» 197.	Fizetési nyugta állami tisztviselők részére, 2 db egy íven	» 3 ^{.-}

Mint oly töltőtollat, mely aránylag nem nagy ára mellett mégis minden igényt kielégít, igen ajánlhatjuk a

== „Red Dwarf” töltőtollat. ==

Egyet se adtak vissza — tehát jó! Ára 7 korona.

: : : Kitűnő és tartós könyvkötészeti munkák hivatalok részére. : : :

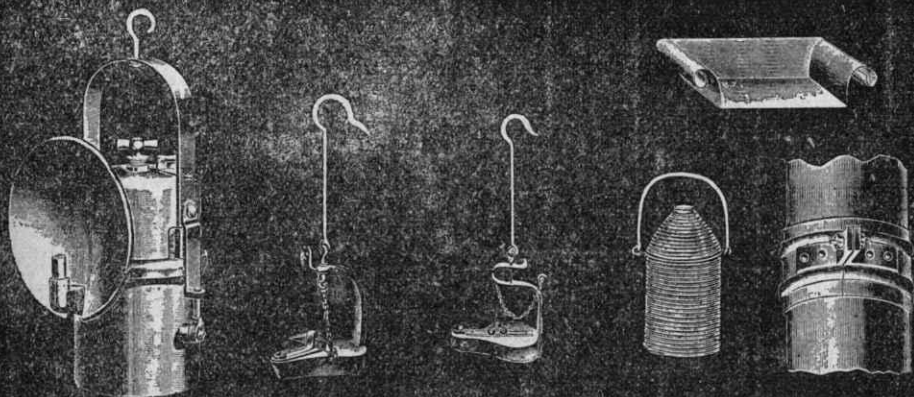
Richter-, Riefler-, Gisy- és Kern-féle rajzeszközök eredeti gyári áron.

Minden nyelvű szakkönyvek beszerzése ered. bolti áron.

Joerges Ágost özv. és fia

könyv- és papirkereskedése, I önyvkiadóivatala és könyvnyomdája

Selmeczbányán.

BARTOS ZOLTÁN

BÁNYAFELSZERELÉSEK GYÁRA

BUDAPEST, VI. ARADI-U. 60 SZ.

ÁRJEYZÉK KIVÁNATRA.

Rendelések *Bartos Zoltán* Budapest, VII., Gizella-út 53. alá címzendők

A »Jószerecsét« második és harmadik évfolyamához vászonkötésű bekötési táblákat szállít *Grohmann Gyula* könyvkötészete Selmeczbányán. Beküldött évfolyamokat, kötetenkét (egy évfolyam két kötetben) bekötve 3 K 20 f árban. Egy-egy kötet egységára 1 K 60 f. 9-x.

Pályázat.

Sz/MF. Kénesdi kénkovand bányánk részére fémbányászatban járlas bányafelőrt keresünk. Pályázók képzettségükről szóló bizonyítvány másolatokkal felszerelt és családi állapotukat, korukat, nyelvismeretüket, fizetési igényeiket és szolgálatba léphetésük határidejét feltüntető folyamodványukat alantírt társulathoz terjeszszék be

Felsőmagyarországi bánya és kohómű részvénytársaság. (Budapest, V. Mérleg utca 3.) 1618. E.

2-2

Bányaiskalát végzett, két-három évi gyakorlatot kimutatni tudó nőllen **bányafelőrt** keresünk szénbányatársulat számára. Okmányolt ajánlatokhoz 35 filléres, egyszerű folyamodványokhoz 10 filléres póstajegy csatolandó. Ajánlatokat és kérvényeket „1560. N.” jelige alatt továbbít a szerkesztőség.

4-4

**Teknikai tartalmú hirdetések
felvételével megbiztuk:**

Grosz (Gyárfás) Pál urat
Budapest, Rákospalotán.

*A Központi Váltóüzlet Részvénytársaság
Budapest, (V. ker., Szabadság-tér 3.)*

*Mindennemű értékpapírokat, sorsjegyeket, ércpénzeket,
külföldi pénznemeket, a mindenkori hivatalos napi árfo-
lyamon vesz és elad.*

A kiadóhivatal üzenetei.

Előfizetési nyugtatók bélyegmentesek. A hirlapi előfizetési pénzekről kiállított nyugtatók bélyegmentesek. (A m. kir. közigazgatási bíróságnak 1910. évi 6762. sz. a. kelt határozata.)

A hátralékos előfizetések szives beküldését kérjük.